

5. Vragen over gewasbeschermingsmiddelen

Q: Gelden de 10 aanbevelingen ook voor stoffen die onderhevig zijn aan een toelatingsregime, waarbij de risico's voor mens, dier en milieu vooraf zijn onderzocht? Zoals gewasbeschermingsmiddelen en geneesmiddelen?

A: Een aantal aanbevelingen zijn specifiek gericht op ZZS of potentieel ZZS stoffen of op vergunningverlening en handhaving (1,2,3). Die zijn minder van toepassing op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen of geneesmiddelen, maar wel degelijk voor productielocaties van dit type producten.

De raad constateert dat de overheid uitgebreidere informatie heeft als het gaat om risico's van gewasbeschermingsmiddelen en geneesmiddelen, omdat binnen het toelatingsregime een uitgebreide risicobeoordeling vooraf plaatsvindt en ook concrete gebruiksvoorschriften worden opgesteld. Dit geeft meer controle op verspreiding in de leefomgeving. Tegelijk constateert de raad ook dat er witte vlekken zijn in de risicobeoordeling van zowel gewasbeschermingsmiddelen als geneesmiddelen.

Q: De verwijzing naar glyfosaat ^{Buiten reikwijdte verzoek} als stoffen waarbij er veel onzekerheden zijn doet geen recht aan de EU goedkeuring van glyfosaat, waarbij de risico's vooraf zijn getoetst door EFSA. (paragraaf 1.1)

A: In deze alinea benoemt de raad dat veilige omgang met chemische stoffen ook betekent anticiperen en reageren op nieuwe ontwikkelingen en inzichten, terwijl er ondertussen sprake is van een bestaande praktijk en gebruik in allerlei toepassingen. ('Wat eerst veilig werd geacht, blijkt soms later toch schadelijk te zijn'.) Discussie over glyfosaat strekt zich uit over meerdere jaren ('onderzoeken vergen tijd'). Het toelatingsregime voor gewasbeschermingsmiddelen bevat terecht een periodieke actualisatie en evaluatie van nieuwe inzichten. ^{Buiten reikwijdte verzoek}

Glyfosaat is een voorbeeld van jarenlange discussie, ^{Buiten reikwijdte verzoek}

Q: De raad spreekt over "We zien de concentraties van diverse stoffen de laatste jaren al toenemen, bijvoorbeeld van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen in oppervlaktewater (CBS, 2018)." Dit staats echter haaks op het recentere onderzoek (PBL, Tiktak) dat de concentraties juist afnemen.

A: Er zijn verschillende gewasbeschermingsmiddelen (stoffen) waar de concentraties van toenemen (CBS). Het PBL spreekt over een daling van het aantal normoverschrijdingen, maar spreekt daarnaast over een stijgende milieubelasting door gebruik van gewasbescherming in m.n. verschillende open teelten.

Belangrijker is echter dat er na een sterke daling in een aantal decennia, de laatste tien jaar een stagnatie te zien is. Dat wordt ook bevestigd door het recente rapport van de Europese Rekenkamer¹ dat stelt dat de risico's door gewasbeschermingsmiddelen de afgelopen 10 jaar nauwelijks worden teruggedrongen.

In het advies wijst de raad ook op de cumulatieve effecten bij het voorkomen van meerdere verschillende stoffen. De zorgen over risico's van cumulatieve blootstelling voor mens en milieu worden breed gedeeld.

Q: De zin "Dat komt doordat de stoffen die worden gebruikt in de huidige gewasbestrijdingsmiddelen, giftiger zijn dan voorheen (Tiktak et al., 2019)."

¹ https://www.europa-nu.nl/id/vl5wgn37eezr/nieuws/rekenkamer_risico_s_pesticiden?ctx=vh6ukzb3nnt0&tab=0 , <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=53001>

A: PBL constateert: 'Emissies zijn afgenomen, maar de milieubelasting is toegenomen. Toename van milieubelasting bij afnemende emissies duidt op bijdrage van relatief toxische stoffen aan stijging van de berekende milieubelasting'. Deze constatering had betrekking op de open teelten (o.a akkerbouw) en niet voor de bedekte teelten.

Q: Wat is de onderbouwing in de bewering: in de toelating wordt onvoldoende rekening gehouden met al in het milieu aanwezige concentraties uit andere toepassingen dan de aangevraagde toepassing?

A: PBL (Tiktak, 2109) constateert: 'Gebruiksvoorschriften gelden per middel, er wordt geen rekening gehouden met in zelfde periode gebruikte andere middelen en dus met een stapeleffect.' PBL pleit voor het sturen op een plafond voor de totale milieubelasting, om de milieubelasting op en direct rond een perceel terug te brengen.

In feite spreekt de raad hier over het effect van gelijktijdige blootstelling of stapeling. Er is geen sprake van een 'maagdelijk' ontvangend milieu, er zijn meerdere bedrijven die mogelijk ook in eenzelfde gebied gewasbeschermingsmiddelen gebruiken, mogelijk ook vergelijkbare stoffen met eenzelfde werkingsmechanisme. Dit is in de commissie en ook door referenten bevestigd. De raad heeft dit vertaald in twee aanbevelingen om risico's van cumulatie beter te beheersen.

Q: Voor gewasbeschermingsmiddelen gelden wettelijke gebruiksvoorschriften. Deze geven aan hoe vaak een middel mag worden gebruikt (dus het maximum is onderdeel van de toelating), daarbij wordt rekening gehouden met de verwachte emissie en bepaald welke emissiebeperkende maatregelen nodig zijn. Waar zit de zorg van de raad op dit punt?

A: De raad constateert dat er bij de risicobeoordeling en in de gebruiksvoorschriften geen rekening wordt gehouden met effecten van cumulatieve blootstelling in een bepaald gebied.

Q: De Rli spreekt over een consensus over methoden voor het beoordelen van risico van cumulatie. Op het gebied van cumulatie van residuen van gewasbeschermingsmiddelen is eind 2019 een rapport van EFSA verschenen (met deelstudies van het RIVM) dat een ander beeld geeft.

A: Klopt dat EFSA eind 2019 een onderzoek (public consultation cumulative risk assessment of pesticides) is gestart, overigens ook met als aanleiding dat het beoordelen van stapeling/cumulatie relevant wordt geacht. Het rapport van Rudén (2019) beschrijft verschillende opties, waaronder de concentratie-additie-methode. De commissie concludeerde dat deze methode op dit moment een goede optie is en bovendien dat er aanleiding is om het risico van gelijktijdige blootstelling (zowel voor mens als milieu) te gaan monitoren en beheersen. In het advies is geen aanbeveling opgenomen om deze concentratie-additie methode te implementeren in beleid. Op pg 75 wordt ook nog een alternatieve methode genoemd. In de aanbeveling spreken we over het hanteren van een veiligheidsfactor (bij vaststellen van milieukwaliteitsnormen) die rekening houdt met cumulatieve blootstelling (Rudén, 2019 doet daarvoor een voorstel); en daarnaast over het hanteren van een norm voor toxdruk voor kwetsbare gebieden.

Q: Heeft de Rli de analyse die betrekking heeft op het toelatingsbeleid van gewasbeschermingsmiddelen voorgelegd aan experts op dat terrein en bijvoorbeeld het Ctgb?

A: De commissie heeft een groot aantal experts geraadpleegd en het conceptadvies is beoordeeld door externe referenten. 5.1.2e Woo 5.1.2e Woo , 5.1.2e Woo

Q: De Rli verwijst naar de toekomstvisie gewasbescherming en de daarin aangekondigde kanteling in beleid. Wat maakt dit relevant voor het Rli advies?

A: De minister van LNV wil sturen op het ontwikkelen van weerbare gewassen en teeltsystemen, om zo de afhankelijkheid van gewasbeschermingsmiddelen en de kwetsbaarheden van de huidige teeltsystemen te verminderen (zie pag 23 advies). Dit sluit aan bij het advies van de raad voor ontwerp van veilige stoffen en producten (aanbeveling 9). In het project 'Safe by design' van IenW spreekt men over het ontwikkelen van veiliger alternatieven. Dit kunnen alternatieve stoffen zijn, maar ook andere manieren om een bepaalde functie te vervullen, zoals 'niet-chemische' oplossingen. In dat kader verwijst de raad naar het concept van weerbare planten en teeltsystemen (zie pag 65).